Dosarul nr.21r-1418/24
1-24019573-02-21r-30072024

D E C I Z I E

25 aprilie 2025 mun. Chișinău

Colegiul Penal al Curții de Apel Centru,
în componența:
Președintele completului, judecător Spoială Alexandru
judecători Beșelea Eugeniu
Chiroșca Igor

a judecat în procedură scrisă, în lipsa părților, în ordine de recurs, recursul Penitenciarului nr. 9 Pruncul și recursul avocatului, în interesele condamnatului, declarate împotriva încheierii Judecătoriei Chișinău (sediul Ciocana) nr.21ji-397/2024 din 3 iulie 2024.

Procedura de înștiințare fiind îndeplinită.

Verificând legalitatea încheierii atacate, pe baza materialelor din dosar, în contextul motivelor invocate de recurent, Colegiul penal al Curții de Apel Centru,-

A C O N S T A T A T:

1. Ungureanu Ion ***** a înaintat, la 19.02.2024, plângere împotriva administrației instituției penitenciare invocând că a fost și este deținut în Penitenciarul nr. 9 Pruncul, în condiții care conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

2. În motivarea plângerii, condamnatul Ungureanu Ion ***** a indicat că, se deține în Penitenciarul nr. 9 – Pruncul, în condiții inumane şi degradante. În special condamnatul a semnalat prezența mucegaiului, umezelii, lipsa condițiilor igienice, lipsa spațiului locativ, prezența insectelor și a rozătoarelor.

3. Prin încheierea Judecătoriei Chișinău (sediul Ciocana) nr.21ji-397/2024 din 3 iulie 2024, a fost dispus: 1) Admite plângerea condamnatului Ungureanu Ion ***** împotriva administrației instituției penitenciare prin care invocă condiții de detenție în instituțiile penitenciare indicând că acestea, conform jurisprudenței Curţii Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale. 2) Constată faptul că, condamnatul Ungureanu Ion ***** a fost deținut pe parcursul

perioadei de la 06.02.2020, până la data de 23.06.2022 (868 zile) și perioada 14.07.2022 și până în prezent 03.07.2024 (720 zile) în Penitenciarul nr. 9 Pruncul, în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale – 1 588 zile. 3) Termenul pedepsei definitive stabilite spre executare lui Ungureanu Ion ***** prin Sentinţei Judecătoriei Ialoveni din 22.12.2017, se reduce prin rotunjire cu 159 (una sută cincizeci și nouă) zile.

4. Nefiind de acord cu încheierea instanței de fond, a fost depus recurs de către Penitenciarul nr. 9 Pruncul prin care solicită casarea încheierii Judecătoriei Chișinău (sediul Ciocana) din 03 iulie 2024, pronunțarea unei noi hotărâri prin care să fie dispusă respingerea plângerii condamnatului Ungureanu Ion ca neîntemeiată în partea ce ține de condițiile de detenție din Penitenciarul nr.9 - Pruncul.

5. În motivarea recursului menționează că Penitenciarului nr. 9 – Pruncul consideră încheierea în cauză neîntemeiată şi pasibilă casării din considerentele ce succed: La examinarea plângerii adresate de Ungureanu Ion privind condițiile precare de detenție din Penitenciarul nr.9 - Pruncul, nu au fost luate în considerare particularitățile individuale pentru fiecare caz în parte, însă cauza a fost examinată prin prisma condițiilor generale din instituțiile penitenciare conform datelor din Raportul anual pentru anul 2017, 2018 al Comitetului European pentru Prevenirea Torturii şi Tratamentelor sau Pedepselor Inumane. În Raportul de evaluare a condițiilor de detenție, prezentat în cadrul ședinței de judecată, au fost prezentate probele, inclusiv şi fotografiile, care dovedesc, că pretențiile invocate în plângerea referitor la condițiile de detenție în Penitenciarul nr. 9 – Pruncul, nu corespund realității. Şi anume: Condamnatul Ungureanu Ion a fost deținut din 06.02.2020 până 23.06.2022 în blocul 07 celula nr.20 cu suprafața totală de 47,4 m2 încă cu 23 condamnați, fiecărui revenind cate 1,97 m2. Din 14.07.2022 până prezent condamnatul Ungureanu Ion se deține în blocul 07 celula nr.20 cu suprafața totală de 47,4 m2 încă cu încă 23 condamnați, fiecărui revenind cate 1,97 m2. Celula este foarte bine iluminată, ventilată şi încălzită, curată şi amenajată cu mobilă necesară; paturi, noptiere, cuier pentru haine, polițe de perete. Reclamantul dispune de locul de somn personal, cu saltea, plapumă, pernă şi lenjerie de pat. Condamnatul Ungureanu Iona fost asigurat cu obiectele de prima necesitate în strictă conformitate cu Hotărârea Guvernului nr.609 din 29.05.2006, şi anume: lunar - săpun de rufe 0,200 kg, săpun de toaletă 0,100 kg, detergent 0,350 kg, hârtie igienică 1 buc., aparat de ras 1 buc. Eliberarea obiectelor de prima necesitate se efectuează sub semnătură în lista de repartizare. Condamnatului i-a fost asigurată asistența medicală în volumul stabilit de Programul unic al asigurării obligatorii de asistența medicală. Asistența medicală în

penitenciar se acordă de 4 asistenți medicali, medic stomatolog, medic psihiatru. În caz de urgență este solicitată ambulanța. Pentru acordarea tratamentului în staționar condamnații sunt transferați în Penitenciarul nr.16 – Pruncul. Spălarea hainelor condamnaților se efectuează în spălătoria penitenciarului, care este dotată cu mașini de spălat de tip automat cu regim de stoarcere, după spălarea hainele sunt deja semi-uscate. Cât privește menținerea situației sanitar-epidemiologice sub control, este de menționat faptul că spațiile locative și teritoriile adiacente ale penitenciarului sunt supuse cu regularitate dezinsecției şi deratizării cu implicarea personalului calificat care în baza contractelor de prestări servicii efectuează procedura respectivă trimestrial. Reieșind din cele expuse, considerăm că judecătorul de instrucție a examinat cauza în lipsa unei aprecieri obiective a aspectelor de fapt şi de drept, în lipsa unei analizei complete, în ansamblu şi sub toate aspectele a împrejurărilor cazului, fapt ce denotă netemeinicia încheierii judecătorului de instrucție bazată exclusiv pe alegațiile condamnatului și concluziile formulate în Raportul CPT pentru anii 2017, 2018 potrivit căruia se prezintă concluzii cu pripire la condițiile de detenție într-un mod general, fără ca în Raportul respectiv să fie indici direcți din care să rezulte că aspecte descrise se referă anume la situația condamnatului Ungureanu Ion.

6. Urmare a dezacordului cu soluția dispusă, avocatul în interesele condamnatului a depus recurs prin care solicită casarea Încheierii Judecătoriei Chișinău sediul Ciocana din 03.07.2024, remiterea cauzei la o nouă rejudecare în prima instanță în alt complet de judecată.

7. În motivarea recursului menționează că cu soluția adoptată de către instanța de fond nu este de acord, o consideră neîntemeiată în partea efectuării calculului remediului compensatoriu. Astfel, petiționarul cât și apărătorul său prin cerere motivată a solicitat constatarea deținerii lui Ungureanu Ion în Penitenciarul nr. 9 – Pruncul în condiții de detenție contrare art. 3 CEDO, în baza art.473² - 473⁴ Codul de procedură penală, reducerea din termenul de ispășire a pedepsei cu 2 zile de închisoare pentru 10 zile de detenție în Penitenciarul nr. 9 - Pruncul. Instanța de judecată deși, constată deținerea lui Ungureanu Ion în condiții contrare art.3 din CEDO, însă ca remediu compensatoriu pentru ”deținerea condamnatului în condiții inumane și degradante” aplică, calculând doar câte 1 zi de reducere pentru 10 zile de detenție în condiții precare. Concluzia instanței de fond este contradictorie, pe de o parte invocă faptul că conform Hotărârii Guvernului nr. 583 din 26 mai 2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnati, care în punctul 464 stipulează că fiecare deținut se asigură cu spațiu de cazare în mărime nu mai mică de 4 metri pătrați, care trebuie să fie iluminat natural și artificial, încălzit și ventilat

conform normativelor de construcții. La examinarea condițiilor de detenție, instanța de judecată urma să țină cont de Hotărârea Guvernului nr. 583 din 26.05.2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați, care în pct. 464 stipulează, că fiecare deținut se asigură cu spațiu de cazare în mărime nu mai mică de 4 metri pătrați, care trebuie să fie iluminat natural și artificial, încălzit și ventilat conform normativelor în construcții. Potrivit prevederilor art.225 (4) Codul de executare – norma de spațiu locativ stabilit pentru un condamnat nu poate fi mai mică de 4 m², astfel a fost deținut în toate celulele cu încălcarea normei stipulate supra, ceea ce contravine atât Codului de Executarea, cît și Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului. Reieșind din faptul că „în cazul în care capacitatea legală de cazare a penitenciarului este depășită, șeful instituției are obligația de a informa directorul Administrației Naționale a Penitenciarelor în vederea transferării persanelor condamnate în alte penitenciare (art.225 alin.(6) Codul de executare) ”. Cu referire la acest aspect, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei supraveghează executarea hotărârilor pronunțate de CEDO. În grupul de cauze Ciorap și alții, care include 14 hotărâri, CtEDO a constatat mai multe probleme principale cu privire la condițiile de detenție, inclusiv în Penitenciarul nr. 9 – Pruncul și anume suprapopularea extremă, condițiile nesanitare și lipsa igienei, insuficiența și calitatea proastă a hranei servite etc. Așadar, potrivit punct.19.4 din Recomandarea Comitetului de Miniștrii ai Statelor Membre, referitoare la regulile penitenciare europene din 2006, “trebuie sa fie puse la dispoziția deținuților spații adecvate pentru baie sau dus, astfel încât deținuții sa le poată folosi la o temperatura adecvată, zilnic sau cel puțin de doua ori pe săptămâna (sau mai frecvent dacă e necesar), în conformitate cu regulile generale de igienă”. Prin prisma prevederilor art.3, art.167, art.224-230, art.242 Codul de Executare, art.3 din Legea cu privire la protecția sănătății au fost stabilite anumite condiții materiale şi de trai, asistența medicală în penitenciare, care cu regret nu sunt respectate. În pofida actelor normative și a anumitor măsuri întreprinse de autorități în vederea combaterii relelor tratamente în penitenciare, situația rămâne a fi deplorabilă. Prin urmre, avocatul ca re a declanșat procedura recursului menționează că constatarea condițiilor inumane și degradante de CEDO și alte organisme internaționale: Curtea europeană, prin deciziile de condamnare a statului RM (ultimele fiind din vara-toamna anului 2018 cauza Nataliei Pisaroglu, Secrieru, Miron c Moldovei) pentru condițiile inumane a stabilit că drept inuman și degradant poate fi considerat un asemenea tratament care cuprinde: închiderea victimei într-o celulă întunecoasă și friguroasă, întreținerea fără apa potabilă permanent si în găligie continua, inclusiv suprapopularea celulelor, lipsa accesului la lumina naturala si artificiala, calitatea si cantitatea alimentației, asistenta

medicala neadecvata, privarea de exerciții în aer liber sau privarea de dreptul de a primi vizite, expunerea la fumul de țigara etc.. Toate aceste condiții se considera ca condiții care sunt în contradicție cu articolul 3 din Convenție (cazul Ostrovar vs Moldova, p. 89). Iar în Penitenciarul nr. 9 – Pruncul deținuții, inclusiva și Ungureanu Ion se dețin în condiții contrare art. 3 din CEDO. Condamnatul Ungureanu Ion se deține în celulă de 47, 4 m2, în total fiind 24 deținuți. Informația prezentată de administrația penitenciarului este eronată, la fel și faptul că în Penitenciar nu se menține condițiile de igienă, în baie fiind foarte murdar, duș nu există, sunt gaze, gandaci de bucătărie și alte specii de gandaci, rețelele de canalizare sunt amplasate în fața geamului, fiind un miros insuportabil. Potrivit raportului avocatului parlamentar din 2015, 2016, 1017 şi monitorizării ONG-urilor pentru drepturile omului, cele mai importante probleme din penitenciarele din Republica Molodva, printre care se numără și Penitenciarul nr. 9 - Pruncul și centrele de detenție preventivă au fost supraaglomerarea, lipsa de îngrijire medicală, iluminatul necorespunzător, slaba aerisire, mese insuficiente, condiții sanitare și de igienă precare, efectuarea băilor o data în săptămâna, lipsa spațiilor de uscare a rufelor, lipsa spațiilor amenajate pentru fumători, contactarea cu fumul de țigară etc. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menționat în nenumărate rânduri în practica sa, inclusiv în cauzele contra Moldovei că, articolul 3 al Convenției consfințește una din cele mai fundamentale valori ale unei societăți democratice. Acesta interzice, în termini absoluți, tortura și tratamentele sau pedepsele inumane ori degradante, indiferent de circumstanțele și comportamentul victimei. Prin urmare constatam că, legiuitorul la data de 01.01.2019 a creat acest mecanism la nivel național, care poate compensă obiectiv, echitabil și corespunzător drepturilor încălcate, prin calcularea și achitarea unor sume bănești sau reducerea din termenul de pedeapsă. În aceste împrejurări descrise supra, constatăm ca diferite persoane deținute în aceleași condiții de detenție în calitate de prevenit, sunt despăgubite diferit, astfel, prima instanță prin soluția adoptată, a aplicat legea penală discriminatoriu, inechitabil fata de condamnatul Ungureanu Ion, diminuând acest mecanism național de remediere a drepturilor încălcate victimelor, deținute în condiții inumane și degradante - la unul formal și ineficient. Dat fiind faptul că instanța de judecată nici nu s-a expus asupra cererii apărătorului în interesele condamnatului, constituind o eroare procedurală, din care motiv partea recurentă consideră ca această eroare urmează a fi remediată prin dispunerea rejudecării cauzei de către instanța de fond. În susținerea celor menționate, avocatul notează prevederile art.7 Codul de Procedură Penală, stipulează că procesul penal se desfășoară în strictă conformitate cu principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, cu tratatele

internaționale la care Republica Moldova este parte, cu prevederile Constituției RM și ale prezentului cod. În orice societate democratică, protecția persoanei este una din atribuțiile de bază ale statului. Astfel, conform art.20 a Constituției, orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești atunci când drepturile, libertățile și interesele acesteia au fost violate. În aceste condiții, partea recurentă consideră că instanța de fond n-a acordat deplină eficiență prevederilor legale, la judecarea cauzei n-au fost cercetate și apreciate probele pe deplin, nefiind elucidate toate împrejurările menționate.

8. Conform art.447 alin.(1) - (2) Codul de procedură penală, *recursul se judecă în termen rezonabil, fără prezența părților la proces. Instanța de recurs fixează data examinării şi dispune să se comunice părților la proces despre aceasta, cu acordarea dreptului depunerii referinței*. Participanții au fost înștiințați legal despre data examinării recursului și despre faptul că sunt în drept să depună referințe sau completări la cererea de recurs. Astfel, examinarea cauzei a avut loc fără prezența părților la proces.

9. Colegiul penal al Curții de Apel Centru, examinând hotărârea atacată prin prisma motivelor de recurs formulate, cercetând materialele cauzei penale, consideră necesar de a respinge recursul avocatului, în interesele condamnatului, și de a admite recursul Penitenciarului nr.9 Pruncul cu dispunerea casării încheierii contestate și remiterea cauzei la rejudecare în aceiași instanță, în alt complet de judecată, pentru considerentele ce urmează.

10. Conform art.444 alin.(1) pct. 6) Codul de procedură penală, *hotărârile judecătorești pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond în cazurile în care hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția*. În conformitate cu prevederile art. 449 alin. (1) pct. 2) lit. c) Codul de procedură penală, judecând recursul, instanța adoptă una din următoarele decizii: admite recursul, casând hotărârea, parţial sau integral şi ia una din următoarele soluţii, dispune rejudecarea cauzei de către instanța de fond dacă este necesară administrarea de probe suplimentare. Instanța, deşi era obligată să argumenteze convingător fiecare motiv invocat în parte, a ignorat aceste prevederi şi a pronunţat o încheiere nemotivată.

11. Conform materialelor cauzei se stabilește că, Ungureanu Ion a fost condamnat conform Sentinței Judecătoriei Ialoveni din 22.12.2017 pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art.172 alin.(3) lit. a) Codul penal, la 10 ani închisoare, cu executare în penitenciar de tip închis. Începutul termenului: 27.01.2020, sfârșitul termenului: 26.01.2030. Potrivit Raportului prezentat de reprezentantul Penitenciarul nr. 9 -

Pruncul, Ungureanu Ion a fost deținut în Penitenciarul nr. 9 – Pruncul în următoarea perioadă: 06.02.2020 - 23.06.2022 și 14.07.2022 - 03.07.2024.

12. Așadar, instanța de judecată reține că, în cererea sa, condamnatul a invocat aflarea sa, în Penitenciarul nr. 9 – Pruncul în condiții inumane și degradante. Potrivit raportului administrației Penitenciarului nr. 9 – Pruncul, este indicat că condițiile de detenție pentru condamnatul Ungureanu Ion au corespuns minimului necesar.

13. Din materialele cauzei, instanța de recurs constată că, plângerea condamnatului Ungureanu Ion împotriva administrației instituției penitenciare referitor la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței Curţii Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale a fost depusă la data de **16.02.2024**.

14. Astfel, instanța de fond neîntemeiat a admis și a redus din termenul de pedeapsă pentru perioada 06.02.2020 - 23.06.2022, adică pe un termen de 868 zile contrare prevederilor art. 3 din Convenție, or, condamnatul Ungureanu Ion, care nu se mai deține în condițiile descrise a depus plângerea la data de 16.02.2024, prin ce a omis termenul de 6 luni stabilit de Legea nr. 272 din 29.11.2018, care a intrat în vigoare la 01.01.2019. Termenul de 6 luni trebuie aplicat față de orice perioadă neîntreruptă de aflare în aceleași condiții.

15. În contextul celor expuse, Colegiul penal reține că, prin Legea nr. 272 din 29.11.2018 pentru modificarea unor acte legislative, în vigoare din 01.01.2019, Codul de Procedură Penală al RM a fost completat cu articolele 473^2-473^4, prin care s-a instituit mecanismul de soluționare a plângerilor împotriva administrației instituției penitenciare referitoare la condițiile de detenție care afectează grav drepturile condamnatului sau ale prevenitului.

16. Așa dar, conform art.473^2 alin.(5) Codul de procedură penală, plângerea referitoare la condiţiile de detenţie care afectează grav drepturile condamnatului sau ale prevenitului se depune pe parcursul detenţiei în condiţii contrare prevederilor art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale sau în termen de 6 luni de la data când nu mai sânt deținuți în astfel de condiții, dar nu mai târziu de 4 luni de la eliberarea lor din locul de detenție. Astfel, termenul de 6 luni a expirat pentru perioada 06.02.2020 - 23.06.2022.

17. În cele din urmă, Colegiul judiciar notează că, aplicarea regulilor privind termenele de procedură este susceptibilă de a încălca principiul egalităţii armelor şi a securităţii raporturilor juridice, în general, în măsura în care fiecare dintre părţi nu se vor bucura de aceleaşi mijloace pentru a prezenta argumentele sale în faţa unei instanţe *(a se vedea în acest sens, Varnima Corporation International S.A. contra*

Greciei, nr.48906/06, §27, 28 mai 2009; Ben Naceur contra Franţei, nr.63879/00, §32, 3 octombrie 2006; Wynen contra Belgiei, nr.32576/96, §32 CEDO 2002-VIII).

18. Aşadar, raportând cauzei textele de procedură penală indicate mai sus şi statuările din jurisprudența constantă a Curţii Europene, Colegiul penal reţine că în speţă termenul de înaintare a acțiunii împotriva administrației instituțiilor penitenciare nr. 9 Pruncul a fost omis de către condamnatul Ungureanu Ion, din circumstanțe care sunt imputabile părților.

19. În contextul dat, instanța de recurs atestă că, erorile admise de către instanța de fond echivalează cu nerezolvarea fondului cauzei, ceea ce implică casarea încheierii, cu remiterea cauzei la rejudecare de către instanța de fond, în alt complet de judecată, pentru înlăturarea erorilor admise. Această eroare nu poate fi corectată de către instanța de recurs, deoarece presupune înrăutățirea situației condamnatului.

20. La rejudecarea cauzei instanța de fond urmează să înlăture lacunele comise, să examineze cauza sub toate aspectele, complet şi obiectiv cu respectarea dreptului la un proces echitabil şi în dependență de probele acumulate, să pronunţe o hotărâre legală, întemeiată şi motivată, pronunțându-se asupra tuturor motivelor invocate de către participanții la proces.

21. Din cele expuse mai sus, instanța de recurs statuează că, concluziile neclare, incomplete, incerte expuse de instanțele ierarhic inferioare fără a se arăta o apreciere a argumentelor invocate de reclamant constituie o nemotivare a hotărârii, iar nemotivarea hotărârii, prin prisma practicii CEDO se echivalează cu neexaminarea fondului cauzei.

22. Elucidarea tuturor împrejurărilor menționate are o mare importantă la examinarea corectă a cauzei, ceea ce instanța care a examinat fondul nu a efectuat, prin ce au fost încălcate normele dreptului procedural şi dreptul la un proces echitabil, care neapărat servește drept temei pentru anularea încheierii atacate şi remiterea cauzei la o nouă reexaminare, în aceeași instanță, în alt complet de judecată.

23. Din perspectiva soluționării fondului cauzei, în vederea respectării drepturilor persoanelor participante la un proces echitabil și, respectiv, la un recurs efectiv, se consideră necesară soluția privind admiterea recursurilor, în sensul considerentelor expuse. Rejudecarea cauzei și limitele acesteia se va desfășura conform procedurii prevăzute la articolul 451 Codul de procedură penală.

24. Astfel, reieșind din faptul că erorile admise de către instanța de fond nu pot fi reparate de către instanța de recurs, Colegiul penal va remite cauza dată la o nouă reexaminare în instanța de fond, în alt complet de judecată. La o nouă examinare, instanța de fond urmează să ţină cont de cele enunţate mai sus şi să emită o hotărâre

legală, întemeiată şi motivată în strictă conformitate cu prevederile legislației în vigoare.

25. Totodată, Colegiul penal consideră că solicitările invocate de către avocat în interesele condamnatului nu pot fi reținute. La caz, instanța de recurs va prelua argumentele primei instanțe.

26. În conformitate cu prevederile art.448 - 449 Codul de procedură penală, Colegiul penal al Curții de Apel Centru –

D E C I D E:

Se respinge recursului avocatului, în interesele condamnatului.

Se admite recursul Penitenciarului nr. 9 Pruncul, se casează integral încheierea Judecătoriei Chișinău (sediul Ciocana) nr.21ji-397/2024 din 3 iulie 2024, cu remiterea cauzei la rejudecare în aceiași instanță, în alt complet de judecată.

Decizia este irevocabilă.

Președintele completului,
judecător Spoială Alexandru

judecător Beșelea Eugeniu

judecător Chiroșca Igor